

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. VI. De Juramento Promissorio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

SUMMARIUM.

71. 72. 73. 74. Effectus Juramenti Promissorii est obligatio: ubi pro hac ponuntur tres Regulae.
 75. 76. 77. 78. Ex parte jurantis est personalis.
 79. 80. Ex parte ejus, cui praestatur, realis.
 81. 82. Potest praestari per Procuratorem.
 83. Firmari contractum per Juramentum quid?
 84. In contractu aliis firmo, & valido Juramentum addit obligationem Religionis.
 85. 86. 87. 88. 89. An Juramentum habeat vim confirmandi contractus Jure positivo invalidos?

90. 91. 92. An omnis contractus Jure positivo irritus: appposito Juramento, confirmetur?
 93. 94. 95. Quos Effectus habeat Juramentum confirmatorum contractus Jure invalidi?
 96. 97. Quis relaxare Juramentum Promissorium possit?
 98. 99. Quinam Episcopus relaxare debeat Juramentum Promissorium factum homini?
 100. 101. 102. 103. 104. An etiam Judex, seu Magistratus Secularis?
 105. An, & qualis requiratur causa: ut Juramentum relaxari, vel in eo dispensari possit?

71 **Q**Uaeritur 1. qualis sit obligatio Juramenti Promissorii? R. de hac Juramenti Promissorii obligatione prodita sunt, & à DD. receptae praecipue tres Regulae.

Prima est: *Omne Juramentum observandum est, quod non vergit in dispendium salutis aeternae, & in alterius praedictum non redundat.* Sumitur ex c. *cum contingat* 28. h. t. c. *licet* 2. eod. in 6. & c. *quamvis de pact. in 6.* Ex hac regula colligitur obligatorium esse Juramentum, quo mutuarius usurarius jurat se soluturum usuras c. *debitores* 6. h. t. quo filia, accepta dote, jurat se illam contentam fore, & ad bona paterna non regressuram c. *quamvis cit.* quo mulier in alienationem rei dotalis consentiens jurat se illam non revocaturam c. *cum contingat*, & c. *licet cit.* Proceditque hoc 1. etsi tale Juramentum ob defectum v. g. juxta cause necessitatis, aut utilitatis illicitum sit; sufficit enim, quod sine peccato impleri possit, & tunc eo ipso sequetur obligatio implendi, ne Nomen Domini in vanum assumptum sit. Procedit 2. licet per injuriam, vel merum gravem extortum sit; quamvis enim tale Juramentum facile relaxari possit, antequam tamen relaxetur, juramentum obligat obligationem praedictam. Procedit 3. etsi errore, vel dolo sit praestitum, si iste solummodo versetur circa qualitatem, aut circumstantiam rei accidentalem; secus, si contingat ipsam rei promissae substantiam, ut si juratus promittas scyphum, quem stanneum putabas, cum sit argenteus; nam talis error, & dolus consensum tollit. Plura vide apud P. Wiest. *hic à n. 59.*

72 **S**ecunda Regula est: *Non est obligatorium Juramentum, quod contra bonos mores est praestitum.* Est regula 58. in 6. Porro contra bonos mores censetur esse 1. si contineat turpitudinem ex parte objecti; quia Jure naturali, Divino, aut etiam Canonico prohibito est: quale est Juramentum de furto faciendo, de non sanctificando die festo, de Beneficio permutando, vel resig-

nando sine licentia Ordinarii &c. 2. si cedat in praedictum boni publici, vel etiam privati; quia his fieret injuria, ad injuriam autem obligatio dari non potest: & hinc invalidum est Juramentum quodcumque, quo promittitur aliquid, à Lege justa quacunque, etiam Civili prohibito; hoc ipso enim, quod adverteretur Legi, adverteretur publicae ordinationi, & Juri, cui privatorum pactionibus nequit derogari c. *si diligenti* 12. de for. compet. & l. *Jus publicum* 38. ff. de pact. 3. si invietur ad liberius delinquendum, promittendo e. g. impunitatem crimini; nam bonum commune Reip. exigit delicta non manere impunita c. *ut fama* 35. de sent. excomm. l. *ita vulneratus* 51. §. *fin. v.* quodj quis ff. ad Leg. Aquil.

Tertia, & priori affinis regula est: *Juramentum non est vinculum iniquitatis, ut dicitur c. quanto* 18. h. tit. Ex hac praeter ea, quibus promittitur res Jure prohibita, irrita etiam sunt Juramenta: quibus filius jurat se parentibus debitum honorem, ac reverentiam, aut necessaria vitae subsidia in necessitate constitutis non exhibiturum c. *cum quidam* 12. §. *illi verò* h. tit. aut quo Religiosus hoc jurat, se in Professionis suae Monasterio non permanurum c. *sicut* 13. eod. aut quo Praelatus jurat se res Ecclesiae suae injuste ablatas non repetiturum c. *pervenit* 2. eod. aut quo Vassallus hosti Principis, à quo Feudum obtinet, jurat obedientiam, & fidelitatem c. *ea te* 22. eod.

Quando Juramentum est impeditivum majoris boni, distinctio est adhibenda: 74
 Vel enim promittitur aliquid ad honorem, & cultum Dei, vel in favorem, & gratiam hominis. Si primum, non obligat; quia est species Voti, quod esse debet de meliore bono: ideoque non obstante voto, etiam jurato, de ineundo Matrimonio, licita est Vita Religiosa, Clericalis, aut caelebs. Si secundum, etsi impeditivum sit majoris boni, obligat; quia generaliter omne Juramentum praestitum homini servandum est, quod

quod non vergit in dispendium salutis aeternae, & alteri non praedjudicat *c. quamvis. c. licet. c. cum contingat. c. tit.* Excipiuntur sponsalia jurata; nam in his Juramentum non impedit, quo minus jurans ingredi Religionem possit: & ratio est, qui iisdem inest tacita conditio, *Nisi ingrediar, & profitear Religionem*, per textum *c. verum. 2. & c. ex publico. 7. de convers. conjugat.*

75 Dub. 1. qualis sit obligatio Juramenti Promissorij ex parte jurantis? *Ratio dubitandi est*, quia si Testator Juramento promiserit certam pecuniam erogandam in pauperes, vel alias pias causas, etiam haeredes illius obligantur ad eam sic erogandam, igitur obligatio Juramenti videtur transire à testatore ad haeredes, & consequenter esse obligatio realis.

Verum hoc non obstante, dicendum, Juramentum Promissorium homini praestitum secundum propriam obligationem ex virtute Religionis semper personale esse ex parte jurantis, neque haeredem illius, vel successorem obligari ex vi Juramenti ad praestandum id, quod promissum fuit à testatore, vel antecessore. Ita S. Thom. 2. 2. q. 98. art. 2. ad 4. Abb. in *c. veritatis. 14. h. 2. n. 3.* Suar. l. 2. de *Juram. c. 31. n. 12.* Saneh. l. 3. *Moral. c. 13. n. 1.* Gutier de *Juram. p. 3. c. 12. n. 7.* Bonac. tom. 2. D. 4. p. 15. n. 1. Pal. D. 2. p. 11. n. 1. Pax Jordan. l. 14. tit. 22. n. 197. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 859. Zael. hic n. 75. Pirh. n. 145. & alij communiter.

Ratio est, quia Juramentum est vinculum personale, solumque jurantem afficit; sicut enim nemo jurat, nisi sua voluntate, ita neque obligatur Juramento alterius, nisi in illud consentiat, & consentiendo suum faciat.

76 Proceditque hoc 1. etsi quis juraverit pro se, & successoribus suis; nam hi ex vi Juramenti non obligantur, ut rectè Abb. & alij supra *c. tit.* notant. Ratio est, quia obligatio Juramenti, quae oritur ex virtute Religionis, non nisi propria voluntate suscipi potest, cum sit actio personalis. Et hinc licet ratione Juramenti Juramento non stans conveniri aliàs possit coram Judice Ecclesiastico, haeres tamen, vel ejus successor ad illum trahi non potest, si Laicus ille sit. *Procedit 2. in Juramentis à communitate factis*; nam etsi major pars alicujus communitatis e. g. Capituli, vel Civitatis Juramento se obligarit ad aliquid praestandum, si quidam de Collegio contradicant, vel non consentiant, hi ex vi Juramenti non obligantur, neque propterea perjuri fiunt, etsi Juramentum non servent. Dixi autem utrobique *Ex vi Juramenti*; nam etsi praedictos non afficiat obligatio propria Juramenti, quae cum jurante transit, ex vi tamen Pacti, vel Contractus ex Justitia obligari possunt, & solent, si promissio jurata circa rem non illicitam, sed capacem obligationis versetur: ratio est,

quia pactum, vel contractus ad haeredes, & successores transit, etiam non facta mentione illorum l. *veteris. 13. de contrah. stipul.*

Ex hoc capite obligari potest 1. pars minor Communitatis, ut servet Vota, Juramenta, & Pacta, in quae consensus major ejusdem pars: imò etiam ad jurandum cogi potest. Suar. l. cit. n. 9. Laym. l. 4. tr. 3. c. 10. n. 2. Pirh. hic n. 146. Ratio est, quia minor pars ex mutua quadam conventionione in re, quae utilis est Reip. tenetur se conformare majori, & hujus suffragia, aut conventionem sequi. 2. similiter Rex, Episcopus, Canonicus &c. etsi cum ad officium suum admittitur, & Juramentum ab eo non exigitur, non obligetur ad servanda Juramenta ab Antecessoribus edita ex vi Religionis, obligari tamen ad ea interdum potest ex vi Pacti, Statuti, vel consuetudinis, Suar. n. 13. Saneh. n. 3. Laym. l. cit. & alij supra. 3. ob eandem rationem, licet Juramentum, à testatore factum, ad haeredes non transeat quoad perjurium, transit tamen ad illos, in quantum attinet ad pactum, vel contractum, & ejus observantiam, quam defunctus firmavit Juramento, & haeredes eo contractu obligari voluit. Laym. in *c. 14. h. tit. n. 1.* Barb. *ibid. n. 7.* Zael. hic n. 75. Ratio est, quia haeres succedit in omne jus defuncti activè & passivè l. *ex contractibus. 49. ff. de O. & A.* Debet tamen ejusmodi promissio esse valida, & talis, quae alteri, in cujus gratiam juratum est, jus contulerit; nam aliàs per se spectata non tenebit haeredem. Hinc si Juramentum per Injuriam extortum est ab aliquo, v. g. si quis juravit se pecunias daturum latroni, haeres defuncti non tenetur implere hoc Juramentum, etsi defunctus illud in vita non impleverit: & ratio est, quia defunctus non tenebatur ad solvendum ex vi pacti, sed ex sola Religione Iurisjurandi, cujus obligatio, ut dictum, ad haeredes non transit.

Neque hic repetas ex ratione dubitandi n. 75. allata, quod haeres debeat exequi Juramentum erogandi in pauperes certam pecuniam, licet per illud Juramentum nulli pauperi, sed soli Deo Ius acquisitum sit; nam ex utriusque Iuris dispositione non aliter permittitur adire hereditatem, nisi cum onere implendi, & exequendi Juramenta, & Vota realia defuncti, ut patet ex *c. licet. 6. de Vor. c. si haeredes. 6. de testam. c. ex parte. 13. de Censib. & clarius l. si quis. 2. ff. de pollicit. at verò nullus in utroque Iure textus est, quo statuatur obligationem Juramenti per injustitiam extorti ad haeredes jurantis transire, ita ut nisi sub hac conditione eis hereditas non deferatur, ergo id non est asserendum; quia obligatio Juramenti strictè est interpretanda.*

Dub. 2. qualis sit obligatio Juramenti Promissorij respectu ejus, cui praestatur? 2. sub eo respectu obligationem Juramenti

Promissorij esse realem, adeoque ad hæredes, vel successores ejus, cui juratum est, transire. Casus esse potest: Titius juravit se 100. aureos daturum Cajo; si hic moriatur ante solutionem, obligatur Titius eam pecuniam solvere hæredibus Caji ex vi Juramenti Cajo præstiti. Suar. l. 2. de Juram. c. 31. n. 14. Sanch. l. 3. mor. c. 13. n. 6. Laym. l. 4. tr. 3. c. 10. n. 5. Pal. D. 2. de Juram. p. 11. n. 3. Haun. tom. 5. tr. 3. n. 361. Gonz. in c. Veritatis 14. b. tit. n. 4. Zoel. hic n. 75. Pirh. n. 149. & sumitur ex c. Veritatis cit. Concordat l. si pactum 9. ff. de probat. ubi habetur, quod pactum cum aliquo factum intelligatur etiam factum pro hærede illius, licet expressa mentio hæredis non fiat; & ratio ibi additur: Quia plerumque tam hæredibus nostris, quam nobismetipsis cavemus. Conf. nam promissio, & quicumque contractus, nisi aliter constet de contrahentium intentione, ad hæredes illius transit, cum quo contractum est, sed Juramentum suscipit naturam, & condiciones promissionis, vel contractus, cui adjicitur, ergo & Juramentum ita transibit, & conf. hæredes idem jus obtinebunt, quod ipse obtinuit per Juramentum, cui juratum est.

30 Ex quo sequitur 1. eum, qui juravit alicui in Dignitate, vel Officio constituto fidelitatem, & obedientiam, expresso Dignitatis, & Officij, quod gerit, nomine, obligari vi illius Juramenti ad fidelitatem, & obedientiam exhibendam omnibus successores, in ea Dignitate, vel Officio constitutis, etsi illud in forma Juramenti non sit expressum. Ratio est, quia Dignitas, & Officium cum persona non extinguitur, sed ad successores transit arg. c. si gratiose 5. de rescript. in 6. igitur & Juramentum, quod intuitu Dignitatis, & Officij præstitum est, cum eodem ad successores transit.

Sequitur 2. responsionem procedere etiam casu, quo Juramentum fidelitatis à Vassallo præstitum fuit, non sub nomine appellativo Dignitatis, sed expresso nomine proprio gerentis Dignitatem, vel Officium; quia Juramentum circa rem, quæ pertinet ad Dignitatem, censetur non tam personam, quam Dignitatem respicere.

Sequitur 3. si is, cui ratione Dignitatis, vel Officij præstitum est Juramentum, illud resignet, vel ab eo removeatur, non obligari Jurantem, amplius ad præstandam ipsi obedientiam, aut fidelitatem, sed obligationem istam transire ad successorem arg. c. ad venerabilem 34. in fin. de elect. Et hinc

Sequitur 4. non esse necessarium, ut, cum alicui juratum est ratione Dignitatis, Juramentum renovetur apud successorem ejusdem in Dignitate. Præcipitur tamen interdum etiam casu, quo obligatio Juramenti ad Successorem transit, renovatio Juramenti, non, quod ea, sit necessaria, sed ob majorem solennitatem, & securitatem: id-

que obtinet in casibus Jure expressis, ut notat Pal. l. cit. Barbof. in c. 14. cit. n. 4.

Sequitur 5. quare aliquis Juramenti religione non possit obligare hæredes, & successores suos, possit autem obligare se successoribus: nam in secundo casu agitur tantum de obligatione propria jurantis quam sibi facere potest, prout vult; at in primo casu obligatio Juramenti extenderetur ad non jurantes, quod fieri non potest, cum obligatio illa sit personalis, ut dictum est.

Dub. 3. an Juramentum per Procuratorem præstari possit? R. posse, modo Procurator speciale mandatum ad istud habeat, & Jura non resistant. Colligitur ex can. tibi domino 33. dist. 63. can. optatum 4. dist. 100. c. nullam 3. de Juram. calum. in 6. & docent, Marant. p. 6. tit. de Juram. n. 45. Azor p. 1. l. 11. c. 7. q. 13. Suar. l. 2. de Juram. c. 31. n. 3. Sanch. l. 3. moral. c. 17. § 18. Pal. D. 2. p. 12. n. 1. Pax Iord. l. 14. tit. 22. n. 49. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 863. Ratio est, quia quod quis facere potest per se ipsum, etiam potest facere per alium Reg. 63. in 6.

Neque obstat, quod Juramentum ex parte jurantis sit personale, ut dictum est n. 75. nam etiam Matrimonij contractus est actio personalis, & tamen fieri per Procuratorem potest c. fin. de procur. in 6. Item non obstat, quod Procurator loquatur in prima Persona dicendo: ego juro; id enim dicit, quatenus representat personam alterius, nempe Principalis, qui principaliter censetur jurare. Et hinc si Procurator falsum juret, non solum ipse, sed etiam Principalis, cujus mandato, & in cujus animam Procurator jurat, perjurus erit, cum hoc tamen discrimine, ut non Procurator, sed solus Principalis pœnas perjurij incurrat, nisi ipse etiam Procurator in animam suam juraverit.

Dixi autem, Si habeat speciale mandatum; nam si Procurator ex solo mandato generali Juramentum præstat, dominus ex vi Juramenti à Procuratore sic præstiti non obligatur, cum defuerit in eo consensus in Juramentum: at ratione contractus, si hic aliunde, secluso Juramento, validus sit, tenebitur ob generalem facultatem ad contrahendum. Pal. l. cit. n. 3. Iordan. n. 49. cit. & alij apud ipsos. Addidi, Nisi Jura resistant; nam si actus talis sit, ut per alium geri nequeat, interposita personâ, jurare non erit licitum. Tale est Juramentum, quod præstandum est à testibus in Iudicio: item de quo à Jure cavetur, ut propria manu tactis Evangelijs, aliisque solennitatibus præstetur: & universim omnia illa, de quibus Jura exigunt, ut in propria persona fiant.

Quæritur 2. an, & quatenus Juramentum firmet contractus, vel actus, quibus accedit? Celebris hæc controversia est apud DD. quam antequam resolvam.

Notandum 1. tunc dici per Iuramentum firmari contractum, quando ex promissione, alioquin infirma, per hoc, quod Iuramentum illi addatur, nascitur non solum obligatio Religionis erga Deum, quæ nascitur ex omni Iuramento valido, sed etiam Iustitiæ respectu hominis, videlicet Promissarij, ita, ut huic acquiratur jus adversus promittentem, quo hic non tantum ex virtute Religionis, sed etiam Iustitiæ, aut fidelitatis teneatur stare contractui, etiamsi Iuramenti, quod contractui adjectum erat, relaxatio imperetur. Quando autem ex promissione jurata nulla nascitur obligatio respectu hominis, cui fit promissio, sed tantum respectu Dei, tunc Iuramentum non firmat contractum, sed vocatur *Per se stans*, seu inductivum obligationis; quia solum eam inducit obligationem, quam secum trahit, neque ulterius progreditur ad firmandam promissionem, sed ita invalidam illam relinquit, acsi non esset appositum Iuramentum. Exemplum est in promittente sub Iuramento usuras; neque enim ex tali promissione jurata usurarius jus ullum acquirit, ut sibi Usuræ solvantur.

Not. 2. si Iuramentum accedat contractui aliàs firmo, & valido, Iuramentum hoc operari, ut ultra obligationem Iustitiæ, quam contractus sibi annexam habet, inducat etiam obligationem Religionis, adeo ut si fortè contrahens non abstereretur turpitudine Injustitiæ, saltem abstereretur gravitate, & pœnis perjurij à violatione contractus; ipsa autem obligatio Iustitiæ eo casu per Iuramentum adjectum non crescit, cum tunc tantum sit accessorium contractui.

Not. 3. si contractus sit Iure naturæ irritus, eundem per Iuramentum non confirmari, ut omnes facile DD. consentiunt: & ratio est, quia Iuramentum non potest supplere defectum substantialem, ob quem contractus Iure naturæ nullus est, ut per se patet. Idem dic de Contractu, qui Iure naturæ est irritabilis: & hinc qui dolo, metu injusto, aut usuraria pravitare extortus est, effi Iuramentum illi addatur, ex vi contractus firmitatem non habet, sed tantum servandus est ex obligatione Religionis Iuramenti, quamvis hoc à Iudice relaxari possit.

Punctum itaque controversiæ solum procedit de Contractibus Iure positivo nullis, non quidem Divino (nam Lex humana, ex qua sola Iuramentum vim contractus confirmandi habere dicam, circa ea, quæ Iuris Divini sunt, nihil potest disponere) sed humano. Hinc est

Dubium 1. an Iuramentum habeat vim confirmandi contractus Iure positivo nullos, vel invalidos? Negativam defendunt Jason in *Auth. Sacramenta puberum C. si advers. vendit. n. 37.* Anton. Merenda *Contr. l. 1. c. 1. Pont. l. 12. de Matr. c. 7. num. 42.* § 47. Perez. *C. de reb. credit. num. 8.*

Franzk. *l. 2. ref. 6. n. 9. § seqq.* Glettle *p. 2. Pand. c. 3. n. 15. § seqq.* Wiest. *bic n. 79.* & hoc teste ex modernis non pauci, iique primi nominis DD. Rationem dant, quia non apparet, unde Iuramentum vim istam habeat; non enim 1. hanc vim habet ex *Iure naturali*, & ex *natura sua*; quia ex natura sua plus non exigit, quam ut jurans efficiat, quod Iuramento interposito promissit, ne Dei nomen, & testimonium assumptum sit in vanum: quæ est obligatio religionis, & optimè impleri potest, etiamsi contractus invalidus maneat, ut patet ex Iuramento, quod usurarum promissioni adjectum est. Non 2. ex *Iure Civili*; quia nulpam invenitur, quod vis ista per Ius Civile tribuatur Iuramento: imò contrarium non leviter colligitur ex *l. non dubium 5. in fin. C. de Legib.* ubi Imperator non solum prohibet apponere Iuramentum contractibus Lege reprobatis, sed illud irritat, & annullat. Idem dici videtur *l. Juris gentium 7. S. § generaliter 16. ff. de pact.* ubi Ulpianus, *nec Jusjurandum*, ait (additum pacto, quod *Iure communi remotum est*) *servandum esse.* Et confirmatur ex *l. siquis 112. S. fin. ff. de fideicommiss.* 1. ubi *Jusjurandum, contra vim Legum, & auctoritatem Juris in testamento scriptum, nullius esse momenti* dicitur. Non 3. ex *Iure Canonico*; quia dici potest, quod textus, qui citantur in contrarium loquantur de Contractibus validis, vel si de invalidis in aliquibus sermo est, intelligi debent de obligatione Religionis. Accedit, quia Pontifex non potuit contractus invalidos validos reddere per appositum Iuramentum, cum materia illorum contractuum, ut Iuramentum præcedit, non subdatur Pontifici: necessarium autem erat subdi, ut posito Iuramento firmaretur Contractus; quia aliàs Iuramentum caderet super Contractum nullum, & reprobatum: conf. non esse Iuramentum honestum, ac proinde nec obligatorium, nec confirmatorium. Volunt itaque isti AA. quod Iuramentum non addat aliam obligationem, quam Religionis, ita, ut hac relaxatâ, obligatio rem juratam præstandi cesset. Hæc sententia est valde probabilis. Communissima tamen sententia adhæret parti affirmativæ, cum qua ad dubium propositum.

Respondeo, & dico, Iuramento ultra vim obligandi ad servandam veritatem rei juratæ inesse quandam vim confirmandi Contractum, cui adjicitur, sic, ut ex invalido fiat validus, aut ex revocabili irrevocabilis. Ita Gloss. in *c. 2. de pact. V. servari in 6.* Imol. in *c. cum contingat 28. h. t. n. 13. § 16.* Abb. *ibid. n. 8.* Covar. in *c. quamvis de pact. p. 2. S. 1. n. 17.* Marant. *p. 6. tit. de Juram. n. 26.* Gutier de *Juram. p. 1. c. 40. n. 3.* Fachin. *contr. l. 3. c. 11.* Azor *p. 1. c. 40. n. 3.* Laym. *l. 4. Theol. tr. 3. c. 8. n. 1.* Sanch. *l. 3. mor. c. 12. num. 5. § 11.* Pax Jordan. *l. 34. tit.*

14. tit. 22. num. 333. Haun. de J. & J. tom. 5. tr. 8. n. 135. Henr. Canif. in c. 28. h. tit. num. 5. Gonz. ibid. n. 11. Pirh. hic n. 132. König n. 35. Sannig c. 6. n. 7. & apud hos innumeri alij.

Prob. 1. satis apertè ex varijs Juris Canonici textibus, videlicet 1. ex c. cum contingat 28. cit. ubi mulier jubetur stare Iuramento super alienatione rerum dotalium, quamvis consensus in hanc alienationem aliàs Iure Civili sit irritus. 2. ex c. licet 2. h. t. in 6. ubi Pontifex decernit Iudices sæculares, qui mulieres hujusmodi contra præfatas alienationes audiunt, per locorum Ordinarios Censurâ Ecclesiasticâ compellendos ad servandum Ius Canonicum de hoc introductum. 3. ex c. quamvis 2. de pact. in 6. ubi deciditur, pactum, quo filia renuntiat hæreditati paternæ, quamvis Iure Civili improbetur, si tamen Iuramentum accedat, servandum. Neque dici potest, quòd in his textibus loquatur Pontifex solum de obligatione Religionis, quæ propria est Iuramento; nam c. quamvis cit. disertè ait, Pactum Iuramento, nec vi, nec dolo præstito, firmatum fuisse. Accedit, quia hoc eodem cap. & c. cum contingat cit. Pontifex statuit Iuramentum illud esse servandum, si modò spontè, & non dolo sit præstitum: quæ conditio frustra adderetur, si Iuramentum contractui additum aliam obligationem, quàm Religionis, nullam induceret; nam etsi vis, aut dolus interveniat in Iuramento, hanc Religionis obligationem inducit, & ob hoc servandum est, quoties sine dispendio salutis servari potest. igitur necesse est, ut Pontifex in cit. textibus loquatur de obligatione ex alio capite introducta, quæ alia esse non potest, nisi Iustitiæ ex pacto per Iuramentum firmato.

87 Probatur 2. ex Iure Civili; nam idem suadet textus Auth. Sacramenta puberum C. si advers. vendit. ibi: Sacramenta puberum spontè facta super contractibus rerum suarum non retractandis inviolabiliter custodiantur. Neque dicas, hanc Auth. accipiendam, ita ut non contradicat l. non dubium cit. ubi, ut n. 85. dixi, statuitur Contractus à Lege irritatos manere irritos, quamvis Iuramentum accedat; nam hæc Lex vel correctæ est per cit. Auth. ut vult Perez C. de Legib. n. 12. vel ut Brunnem. ad cit. Auth. n. 6. Pirh. hic n. 137. König n. 35. explicant, textus cit. l. loquitur tantum de illis contractibus, qui Iure reprobati sunt, eò, quòd contineant turpitudinem ex parte accipientis, vel cedant in præjudicium tertij, quos contractus neque nos per Iuramentum confirmari dicemus infra n. 91. Alij cum P. Wiest. ad Auth. cit. respondent, ibi sermonem duntaxat esse de Contractibus validis, quia ponitur sub Titulo, Si adversus venditionem (intellige) agatur ad rescissionem illius, rescissio autem supponit valorem actûs. Sed neque hæc

responsio vim Argumenti enervat; nam duplicem DD. rescissionem actûs agnoscunt, unam Iuris, quæ fit annullando actum antea validum, alteram facti, quæ fit actum declarando invalidum: prior valorem actûs supponit; non posterior: de utraque Auth. cit. loquitur; & hinc Gloss. ibid. V. contractibus, addit: Et si contractus Jure non valeant.

Probatur 3. etiam ratone: Quia si 89 Contractus Iuramento non confirmatur, relaxari posset hoc Iuramentum, & casu, quo non relaxaretur, etsi jurans teneretur eam obligationem exsolvere, ad hæredes tamen jurantis obligatio contractûs sic jurati non transiret, quippe quæ eo casu solum esset ex virtute Religionis, conf. merè personalis, quæ cum persona emoritur. contrarium tenet receptissima DD. sententia. ergo &c. Conf. si contractus invalidus Iure non confirmatur, cogendus necessariò est is, cui Iuramentum præstatur, ut Iuramentum remittat; quia est præstitum in Contractu nullo, & invalido, conf. tali, ex quo nullum Ius acquiritur. at nec Leges, nec Canones talem insinuant remissionem obligationis: imò c. licet cit. in 6. ut supra monui, Pontifex vult cogi Iudices, ut Ius Canonicum in hoc observent.

Dicunt quidem Adversarij obligationem explendi hujusmodi Iuramenti ad jurantis hæredes transire ex quasi contractu cum defuncto, quo adeundo hæreditatem ex utriusque Iuris dispositione præsumuntur in se suscipere obligationem exequendi Vota, & Iuramenta realia defuncti. Sed hæc responsio non videtur sufficere; quia obligatio solvendi Usuras, quas soluturum se cum Iuramento promissit defunctus, ad hæredes non transit; transire autem ad hæredes deberet juxta datam responsonem, quia hoc Iuramentum non minus reale est. igitur alia ratio assignari debet: alia autem non facile assignabitur, nisi quòd Iuramentum additum promissioni solvendi Usuras Usurario nullum tribuat Jus Usurario, tribuat autem in Contractibus Jure positivo humano invalidis; si autem Jus tribuit, manifestum est per Iuramentum confirmari actus tali Jure invalidos. Ergo &c.

89 Ex his patet ad Argumentum sententia oppositæ; dico enim vim confirmandi Contractus invalidos datam Iuramento per Jus positivum, quod in honorem Iuramenti roborat promissionem, quæ alioquin nullum haberet robur. Ita Bald. in Auth. cit. n. 4. Sanch. c. 12. cit. n. 3. Suar. tom. 2. de Relig. l. 2. de Juram. c. 28. n. 3. Pal. D. 2. de Juram. p. 9 n. 2. Hinc confirmatio Contractûs invalidi, cui appositum est Iuramentum, potius est effectus Juris: dicitur tamen ex Iuramento confirmatio hæc provenire; quia posito Iuramento, Jus ipsum in reverentiam ejusdem hanc promissioni firmitatem concedit;

cedit: quæ proinde cum sit distincta ab obligatione Religionis per Juramentum aliàs introducta, Juramento etiam relaxato, manet, atque ad hæredes transit. *Excipitur*, nisi Lex positiva irritet non tantum contractum, sed etiam Juramentum ei adjectum; nam hoc si fiat, perinde est, acsi Juramentum non esset adjectum, cum tantum irritum nullam vim obligandi habeat.

Dub. 2. an omnis Contractus, Jure positivo irritus, apposto Juramento confirmetur? *Res. negativè*; nam 1. *excipiuntur* Pacta, sive Contractus, qui à Jure positivo, vel Lege Civili prohibentur, & irritantur principaliter ob utilitatem publicam, seu bonum commune. *Abb. in c. 28. h. tit. n. 5. Sanch. l. 3. Mor. c. 12. n. 43. Pal. D. 2. de Juram. p. 9. §. 3. n. 2. Vallens. hic §. 9. n. 2.* & ratio est, tum quia pactis privatorum etiam juratis Juri communi, seu publico derogari non potest *l. Juris gentium 7. §. 3. generaliter 16. ff. de pact.* tum quia tunc Lex Civilis obligat in conscientia, & cons. Juramentum de actu ita prohibito est de re mala, atque ita obligatorum esse non potest.

Excipitur 2. quando Juramentum directè, & principaliter vergit in damnum tertij *c. cum contingat 28. h. t. c. quamvis 2. de pact. in 6. Zael. hic n. 61. Sannig c. 6. n. 10.* & reliqui supra. Ratio est, quia etiam hoc Juramentum est de re mala, & illicita. Igitur non obligat; & cons. vim confirmandi contractum non habet. *Dixi directè & principaliter*; nam si indirectè solum, & secundariò in præjudicium tertij cedat, v. g. quia alioquin alius habuisset spem successio- nis, si res alienata non fuisset, præjudicium hoc non obest valori Juramenti, & cons. illud vim confirmandi contractum habet; quia per hoc non fit illicitum.

Excipitur 3. si pactum, vel contractus turpitudinem contineat ex parte creditoris, in cujus favorem juratur, quale est Juramentum solvendi usuras, promissio jurata extorta metu, vel dolo; nam etsi Juramentum adjunctum obliget, non tamen confirmat contractum, vel pactionem *c. debitores 6. c. cum contingat 28. h. t. c. licet 2. eod. in 6. & c. quamvis 2. de pact. in 6.* Ratio est, quia in his casibus Juramentum tantum obligat in reverentiam Divini Nominis adducti in testem ad faciendam fidem; ipsi verò, cui juratum est, nullum acquiritur jus, vel actio: hinc etiam solum repeti potest. Debet autem turpitudinis ista esse de Jure naturali, vel Divino; nam si sit de Jure humano tantum, Juramentum confirmat contractum, & purgat vitium nullitatis introductæ per Jus Civile.

Excipitur 4. quotiescunque Juramentum absque peccato jurantis servari non potest; nam in omnibus ijs casibus vim confirmandi contractus non obtinet. Patet ex dictis, quia nullum est, & nullum Juramentum nullam habet vim, vel obligationem.

Quare, ut per Juramentum confir-⁹² metur contractus, vel pactum, requiritur 1. ut Juramentum ipsum sit validum. 2. ut pactio, vel contractus neque ex parte jurantis, neque ex parte illius, cui juratur, contineat turpitudinem, quæ Jure naturali, vel Divino rem, in tale pactum, vel contractum deductam, acceptare eundem veteret. 3. ut nec Juramentum, nec pactio, cui adjicitur Juramentum, principaliter, & directè cedat in præjudicium boni publici, aut damnum tertij.

Neque obstat, etsi hujusmodi Pactum, vel Contractus Jure positivo humano sit irritatus, si principaliter, & directè solum irritatus sit ob utilitatem privatam jurantis; quia Juri in favorem suum immediatè, & principaliter concessio renuntiare quilibet potest. Talia sunt 1. alienatio fundi dotalis, & donationis propter nuptias *c. cum contingat, & c. licet cit.* 2. pactum factum à filia in commodum, & honorem patris, ut dote contenta in bonis paternis non amplius succedat *c. quamvis cit.* 3. contractus minoris celebratus super re immobili, vel mobili, quæ servando servari potest *Auth. Sacramenta puerum cit.* 4. donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum. 5. donatio excedens 500. solidos, facta absque insinuatione Iudicis. 6. promissio testamenti non revocandi, aut instituendi certum heredem, quæ præbet occasionem captandæ mortis alienæ. 7. Fidejussio mulieris, quæ jurata renuntiavit S. C. Vellejani privilegio &c.

Neque refert, etsi prohibitio hujusmodi pactorum secundariò, indirectè, & consequenter ad publicam utilitatem ultimatè referatur; nam hoc omnibus Legibus, & privilegijs commune est, neque tamen propterea aliquis prohibetur cedere privilegio pro se unice introducto.

Dub. 3. quos effectus habeat Iura-⁹³ mentum confirmatorium Contractus Jure invalidi? *Res. plures* habet, quos non habet Juramentum, quo Contractus, cui apponitur, non confirmatur.

Nam 1. Juramentum non confirma- torium contractus validum solum inducit obligationem ex Virtute Religionis, ut patet ex Juramento solvendi usuras; at Juramentum Contractus confirmatorium præter obligationem ex Virtute Religionis erga Deum, etiam inducit obligationem iustitiæ, aut fidelitatis erga hominem, ita, ut promissio, vel contractus hujusmodi per accessionem Juramenti quasi reviviscat, purgato vitio nullitatis, ut ostensum est à n. 86.

2. Juramento Contractus non confirma- torio valido satisfacta momentanea solu- tione, ita, ut statim possit jurans solum re- petere, at in Juramento contractus, vel promissionis confirmatorio, quod solum est, non amplius licet repetere, sed irrevocabi- liter servandum est. *Suar. l. 2. de Juram. c.*

25. n. 10. Sanch. l. 3. mor. c. 12. n. 61. Pal. D. 2. de Juram. p. 9. n. 5. Vall. §. 8. n. 6. hic. Ratio est, quia illius, quod ex pacto per Iuramentum confirmato solutum est, dominium transfertur in accipientem; illius autem, quod solutum est ex pacto, per Iuramentum non confirmato, dominium in accipientem non transfertur: hinc quia sine justo titulo penes recipientem est, repeti potest.

94 3. Quando Iuramentum confirmat promissionem, vel contractum aliàs Iure invalidum, parit actionem in Iudicio; hanc non parit, cum actui, vel contractui additur Iuramentum non confirmans contractum. Less. l. 2. de Just. c. 17. n. 51. Sanch. l. cit. n. 66. Pal. n. 3. Ratio ex dictis patet; quia scilicet ex Iuramento Contractus confirmatorio obligatio inducitur non tantum erga Deum ex Virtute Religionis, sed etiam Iustitiæ erga hominem, cui proin ex huiusmodi promissione, vel contractu jus acquiritur; jus autem actionem parit.

4. Quando Iuramentum confirmat contractum, ordinariè relaxatio ejusdem obtineri non potest à Prælati inferioribus Pontifice: aliud est de Iuramento non confirmatorio contractus; nam in hoc peti, & concedi etiam ab inferiore relaxatio potest, & postea sine peccato non servaritur Iuramentum. Suar. n. 12. Sanch. n. 63. & seqq. Pal. n. 4. Vall. n. 7. Ratio est, quia, ut dictum, per Iuramentum confirmatorium acquiritur jus tertio, nullum acquiritur jus per Iuramentum non confirmatorium: & conf. hoc sine injuria relaxari potest, non illud, cum relaxatio in hujus præjudicium cedat.

95 5. Si relaxetur Iuramentum confirmatorium contractus per alium, quam creditorem, aufertur quidem obligatio propria Iuramenti, videlicet Religionis, obligatio tamen Iustitiæ, aut fidelitatis ex contractu sic firmato manet, donec vel remittatur à creditore, vel contractus rescindatur à Iudice. Suar. n. 4. & 5. Sanch. n. 59. Vall. n. 3. Ratio est, quia contractus valor aliquando introductus per Iuramentum, in conservari non amplius dependet à Iuramento, cum hoc solum fuerit conditio, quâ positâ, Lex contractui invalido valorem restituit.

6. Denique licet Iuramentum non confirmatorium non transeat ad hæredes ejus, cui præstitum est, obligatio tamen introducta per Iuramentum contractus confirmatorium ad hæredes transit propter vim pacti. Suar. n. 9. Sanch. n. 67. Pal. n. 6. Ratio est, quia jus inducit; jura autem, & actiones defuncti ad Successores transeunt.

96 Queritur 3. quis relaxare Iuramentum Promissorium possit? 1. Si factum sit Deo, ille relaxare potest, qui potest dispensare in Votis. Si homini præstitum sit, distinguendum est, an ex parte recipientis Iuramentum sibi factum sit turpitudine, eò, quòd

v. g. per dolum, vim, metum sit injustè extortum; an contra turpitudinem ex parte recipientis nullam contineat.

Si primum, & hoc constat, ab Episcopo, vel alio Prælato, qui Jurisdictionem quasi Episcopalem habet, relaxari potest, prout colligitur ex c. Abbas 2. de his, qua vi, metusve causa, c. si verò s. h. t. & c. licet 2. eod. in 6. Ratio est, quia per tale Iuramentum, ut hæcenus ostensum est, nullum Jus acquiritur ei, cui præstatur, nec contractum confirmat, sed Iuramentum unice servandum est ob reverentiam Divini Nominis: & hinc Prælati, vices Dei gerens, ejus nomine relaxare illud potest.

Si secundum, nemo relaxare illud potest, invito eo, cui præstitum est, præter Summum Pont. idque non nisi ex gravissima causa, & ob bonum commune. Suar. l. 2. de Juram. c. 41. n. 2. Sanch. l. 3. mor. c. 21. n. 2. Laym. in c. 8. cit. n. 2. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 298. Pirh. hic n. 154. Ratio est, quia cum per tale Iuramentum sit Jus questum alteri, non potest illud ei auferri, nisi per Supremum Principem, summa in Spiritualibus potestate præditum, cum Iuramentum sit vinculum Spirituale. Potest tamen etiam Episcopus interdum relaxare Iuramentum alteri præstitum, v. g. non accusandi, non denunciandi, si bonum Diocesis hoc postulet. Sylv. V. Iuramentum 5. q. 3. Suar. l. 2. de Juram. c. 41. n. 5. Laym. l. 4. tr. 3. c. 11. n. 5. & indicat S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 9. ad 3. ubi dicit, quòd id maxime pertinere videatur ad potestatem Papæ. ergo aliquando etiam ab Episcopo id fieri potest juxta rei, & personarum qualitatem.

Si dubium sit, an Iuramentum contineat turpitudinem ex parte recipientis, vel non, in tali dubio præsumptio est de valore Iuramenti, atque jus ejus, cui juratum est, exinde fundatum manet, donec de eo dolus, aut vis injusta demonstretur.

Dub. 1. quinam Episcopus relaxare debeat Iuramentum promissorium factum homini, num ipsius jurantis, an verò ejus, cui juratum est? 1. cum distinctione: Vel enim relaxatio Iuramenti petitur in foro conscientie tantum, seu extra Judicium? vel in foro externo: & tunc vel petitur relaxatio tantum in ordine ad effectum agendi, seu petendi in Judicio rescissionem Iuramenti dolo, vel metu extorti; vel petitur in ordine ad tollendam omnino obligationem dandi, aut solvendi, quod promissum est.

Si primum, videlicet si Iuramenti relaxatio solum petitur in foro conscientie, Episcopus jurantis id relaxare debet; quia is solus in eo foro habet, Jurisdictionem in illum. Suar. l. 2. de Juram. c. 41. n. 10. Sanch. l. 3. mor. c. 21. n. 35. Laym. in c. 8. h. tit. n. 6. Gonzal. in c. 1. eod. n. 14. Pirh. hic n. 156.

Si se-

Si secundum, & jurans petit relaxationem in ordine ad effectum agendi, vel petendi rescissionem Juramenti, iterum ad Episcopum jurantis relaxatio sic facienda spectat, quia agitur de vinculo conscientiae; ratione cujus impeditur jurans ab agendo; hoc autem vinculum dissolvere ex iusta causa pertinet ad Praelatum proprium, & ordinarium. Neque necesse est, ut eo casu citetur pars, cui juratum est; quia non agitur de magno illius praerjudicio, cum non obstante relaxatione sic facta, adhuc jus suum in iudicio possit prosequi. Sanch. n. 22. § 36. & qui supra.

Si tertium sit, & relaxatio petatur in ordine ad tollendam omnino obligationem dandi, vel solvendi, quod promissum est, ordinariè relaxatio, Juramenti fieri debet per Episcopum ejus, cui juratum est. Sanch. n. 36. & *citt. supra*. Ratio est, quia cum tunc citatione partium opus sit, & cognitione causae ob grave praerjudicium, quod versatur in hujusmodi relaxatione, ille Judex rescindere Juramentum debet, qui est Ordinarius Rei; nam actor forum Rei sequi debet, atqui si à Judice petitur, ut promissio, vel contractus, praemissa Juramenti relaxatione, rescindatur, reus est is, cui juratum est, igitur is, qui Reus est Ordinarius, Juramentum eo casu relaxare regulariter debet.

Dixi Ordinariè, & Regulariter; nam triplex Exceptio fieri debet. 1. si is, cui juratum est, spontè se subjiciat Episcopo jurantis, quia nim. ipsemet agit ad implendam promissionem, seu contractum juratum coram Episcopo jurantis; nam eo casu Episcopus jurantis, praemissa cognitione causae, si invenerit Juramentum esse dolo, vel metu injustè incusso extortum, potest ab eo absolvere suum subditum, cum tunc jurans sit reus. Sanch. Laym. Pirh. l. *citt.* 2. si causa relaxandi, videlicet dolo, aut vis injusta, notoria sit; tunc enim relaxatio Juramenti fieri potest sine citatione partis, & conf. etiam ab Episcopo jurantis, proderitque relaxatio haec juranti ad hoc, ut si postea conveniatur de observatione Juramenti, per Exceptionem doli, aut metus se possit defendere, ut notat Alex. in c. *debitores 6. h. tit.* 3. si contractus, juramento injusto extorto confirmatus, sit celebratus extra Dioecesim jurantis, & cui juratum est; tunc enim Episcopus loci, ubi celebratus contractus est, de contractu celebrato cognoscere, & si constet, juramentum injustè extortum fuisse, illud relaxare debet. Sanch. Pirh. l. *citt.* Ratio est, quia contrahentes sortiuntur forum in loco contractus c. *fin. de for. compet.*

Dub. 2. an non tantum Praelatus Ecclesiasticus, sed etiam Iudex, seu Magistratus secularis relaxare possit Juramentum homini praestitum? Ratio dubitandi est, quia Juramenti obligatio est Spiritualis, igitur Sa-

cularis, & Civilis potestas de ea non potest disponere. Conf. Civilis potestas impedire non potest Ecclesiasticam Jurisdictionem, at si vires Juramenti impedire posset, Jurisdictionem Ecclesiasticam impediret, cum medio Juramento jurans efficiatur Jurisdictionis Ecclesiasticae. Ob has rationes plures DD. censent potestatem Civilem prohibere tantum posse Juramentum apponi, nunquam tamen impedire: imò neque impedire posse vires illius, si contractibus aliis licitis apponatur, licet contractus, quibus Juramentum apponitur, Ius positivum irritos, & nullos fecerit. *Movetur*, quia ex eo, quod Juramentum afficiat contractus Iure positivo invalidos, non efficitur, quod etiam Juramentum invalidum sit, ut patet in Juramento solvendi usuras, illasque non repetendi, ubi validum est Juramentum, promissio tamen invalida. Ego ad dubium propositum.

§. 1. non excedit potestatem Iudicis totius secularis indirecè relaxare vinculum Juramenti inter Laicos sibi subditos, si res Juramento promissa pertineat ad forum saeculare, & bonum publicum istud exigat. Molin. tr. 2. de Just. D. 149. n. 12. Sanch. l. 3. c. 22. n. 15. Pax Jordan. l. 14. tit. 22. n. 165. Haun. tom. 3. tr. 4. n. 905. Laym. in c. 28. h. t. num. 7. Gonzal. in c. 1. eod. num. 12. Zoesl. hic n. 80. Pirh. n. 159. Ratio est, quia si exigat bonum publicum relaxari Juramentum, is, cui juratum est, debet illud remittere juranti, ergo si neget remittere, Iudex etiam saecularis nomine, & loco illius, etiam renitenti, remittere poterit. Ratio Conf. est, quia generaliter, quando subditus tenetur praestare consensum ad actionem aliquam, & rehuic, Iudex, seu Magistratus supplere consensum illius potest, eoque invito praestare, quod hic, & nunc bonum publicum exigat, ut patet in multis alijs casibus, & exemplis.

§. 2. Potest probabiliter Magistratus totius secularis, saltem Princeps, qui Superiorem non recognoscit, si bonum publicum ita postulet, pactum aliquod, quod bonis moribus Civilibus, & fini Politico Reip. adversari videtur, adeo infirmare, & irritum reddere, ut neque accessione Juramenti confirmetur. Sanch. l. 3. mor. c. 12. n. 50. Pirh. hic n. 139. Ratio est, quia quod Juramentum confirmare possit contractus, Iure positivo irritos, vel irritandos, non ex propria virtute habet, sed ex Iure positivo humano tantum vim confirmandi eidem tribuente. ergo si Ius, aut Lex positiva, vel consuetudo vim Legis obtinens, nolit contractum Juramento confirmari, Juramentum non confirmabit illum contractum. Conf. nam quævis potestas publica debet esse sufficienter instructa ad prohibendum ea, quæ fini suo, & bono communi obesse possunt: inter hæc possent esse pacta, vel contractus aliqui, & horum obligationes, igitur potestas dari debet ejusmodi

modi contractus infirmandi, & quidem ita, ut nullo modo, ne quidem per appositum Iuramentum, confirmari possint; aliàs eluderetur publica potestas, si subditi, quod unâ viâ per pactum, aut contractum consequi non possunt, aliâ viâ, nimirum per Iuramentum consequerentur.

no3 **R. 3.** Potest idem Princeps Sæcularis supremus, si publicum bonum ita exigat, infirmationem contractus facere, ita, ut non tantum non oriatur obligatio Iustitiæ, quæ oriretur ex Iuramento, si confirmaret contractum, sed etiam, ut neque nascatur inde obligatio Religionis, Sanch. l. 3. c. 22. n. 10. Less. l. 2. de Just. c. 42. n. 55. & 56. Bonac. tom. 2. D. 4. q. 1. p. 17. n. 1. Pal. D. 2. de Juram. p. 13. n. 2. Pirh. hic n. 159. Ratio est, quia potest suum subditum reddere inhabilem ad acceptandam promissionem, hæc, vel illâ formâ præstitam, sed absque acceptatione promissorium Iuramentum obligationem non inducit. ergo &c.

R. 4. Potest Magistratus, vel Princeps sæcularis ob bonum publicum prohibere executionem obligationis per Iuramentum inductæ: quo factò cessabit hoc ipso obligatio ista, cum Iuramentum esse vinculum iniquitatis nequeat.

R. 5. Potest Imperator Principem, vel Statutum Imperij subicere Banno, cujus effectus inter ceteros est relaxatio Iuramenti fidelitatis, quo Principi, vel statui illi ipsorum subditi ante Banni declarationem fuerunt obstricti.

no4 Ad Rationem dubitandi n. 100. allatam dico, per eam plus non probari, quam quòd Iudex Sæcularis non possit relaxare Iuramentum directè: quod non est contra assertam doctrinam, in qua, prout ex

quintuplici data Responione patet, relaxatio solum sit indirectè, subtrahendo sc. fundamentum Iuramento, quo substracto etiam obligatio ipsius cadit.

Ex quo sequitur ad Conf. nam ut relaxare Iuramentum, ita etiam impedire indirectè sic relaxando extensionem Ecclesiasticæ Iurisdictionis Princeps, vel Magistratus Sæcularis potest. Neque hoc limites potestatis Sæcularis excedit, sed vel maximè ei conveniens est, quippe cum hoc modo obvietur fraudibus, quæ ob recursum ad Ecclesiasticam Iurisdictionem in ijs contractibus intervenire solent.

Dub. 3. an & qualis requiratur causa, ut Iuramentum relaxari, vel dispensari in eo possit? **R.** si homini factum sit, ab hoc, cui factum est, relaxari, vel condonari potest, pro libitu, etiam sine causa. Ut ab alio solvatur, & relaxetur Iuramentum, certum est requiri causam, etiam dum Pontifex dispensat; quia ejus vinculum obligat Iure Divino, & conf. consentiente Deo solvendum est. deficiente autem causâ, Deus non consentit. ergo &c.

Porro causas relaxandi Iuramentum recensent Rodriq. in Summ. p. 1. c. 27. n. 5. Azor p. 1. l. 11. c. 9. q. 7. Gonzal. in c. 1. h. t. n. 15. & alij. **1.** Si turpitudine detur in Iuramento ratione materiae, vel rei promissæ c. ex administratione 1. h. tit. **2.** Si dolo, aut metu extortum sit c. verum 15. & c. si verò 8. h. t. **3.** Si gravius, aut majus bonum faciendum occurrat. c. pervenit 3. eod. **4.** Si temere, & inconsideratè juratum sit c. tua nos 24. **5.** Si dubitetur, an Jusjurandum locum habeat, necne. **6.** ut aliorum offensio tollatur. **7.** Ut peccati periculum, & occasio præcidatur &c.

TITULUS XXV.

De Exceptionibus.

Hactenus considerata sunt arma Actoris, quibus ille munitus reum aggreditur, & intentionem suam probat: nunc examinandum, quæ sint defensiones Rei; nam cum in Judicio æqualitas observanda sit inter Actorem, & Reum, æquum est, ut sua etiam reo concedantur arma, quibus se contra Actorem de-

ferat, & hujus Probationes elidat. Hæc arma Exceptiones sunt, de quibus hoc Titulo. Nomen Exceptionis derivatur à Verbo Excipere; nam qui Exceptionem opponit, quasi aliquid capit, vel tollit ex actione proposita. Germanicè dicitur ein Aufzug / Schuss, oder Gegenwehr / Einred. Sit igitur

§. I.

De Natura, Varietate, & Origine Exceptionis.

SUMMARIUM.

1. Definitio Exceptionis.
2. 3. Varietas.
4. Quid sint Exceptiones Peremptoriae?
5. Quid Dilatoriae?

6. Quare illæ dicantur Perpetuae, hæc Temporales?
7. 8. Quo Jure Exceptio competat?
9. Quid sit replicatio?
10. Quæ Replicationes rejiciendæ?

Queritur